

PM
2015-04-13

UBÅTSJAKTKAPACITET FÖR 20:E ÅRHUNDRADET

UTGÅNGSPUNKTER

Det känns som om vi har förflyttat oss 30 tillbaka i tiden. Situationen är likartad men skiljer sig i vissa avseenden. Då hade vi bara ubåtsjakthelikoptrar (sedan jagarna avvecklats) som kunde bedriva ubåtsjakt. I dag har vi korvetter, bevakningsbåtar, minröjningsfartyg m.fl. som tillsammans kan bedriva ubåtsjakt men vi saknar ubåtsjakthelikoptrar. Då redovisades som grund för ÖB:s inriktning "CM:s funktionsplan ubåtsskydd (1984)" och senare "Beredskap, bevakning, ubåtsjakt och utveckling inom ubåtsskyddet 1988 (BUS 88)". Denna senare låg till grund för ÖB:s, på regeringens uppdrag, redovisning av ubåtsskyddets kapacitet 1988, dess planerade utveckling och möjlig förstärkning. Dessa förslag uppgick (dåvarande prisläge) till 2 190 Mkr för investeringar och 400 Mkr/år för driften. Naturen och geografin är den samma som under 1980-talet. Därmed är de generella slutsatser m.m. som dessa studier redovisar fortfarande giltiga. Vi behöver inte uppfinna detta på nytt.

Under "ubåtskrisens 80-tal" betonade Olof Palme värdet av att Sverige har förtroende i omvärlden att vare sig stå på den ena eller andra militäralliansens sida. I ett tal¹ anförde han bl.a.

Vi kan ha ett hur starkt försvar som helst – men börjar omvärlden tvivla på vår alliansfrihet begränsas ändå möjligheterna att föra en oberoende neutralitetspolitik. Därför är alltid utrikespolitiken vår första försvarslinje.

Å andra sidan – tror man inte på att vi har förmåga att värna vårt territorium också med militära medel kan inte heller neutralitetspolitiken fullföljas. Med hjälp av försvaret skall vi värna vårt territorium i fredstid. Vi skall kunna avvisa den som kränker vårt luftrum eller våra vatten. Och vårt försvar skall ha en sådan styrka att den som planerar ett angrepp i krigstid tänker sig för inför de risker ett sådant företag innebär.

Detta är de två dimensionerna i den svenska säkerhetspolitiken.

Vid en intervju i TV² betonade Stefan Löven behovet av ett starkt försvar och att försvaret inte kan ersättas av ett medlemskap i NATO. Det är således Sveriges skyldighet att se till att Sverige är herre i eget hus. Det får inte finnas det minsta tvivel om detta. Med andra ord är det brister inom detta område som först måste tillgodoses.

Genom granskning av de resurser som nu står till buds och genom en analys av dessa kan vi komma fram till de sammansatta förband som kan sättas in för att hävda svensk integritet. Samtidigt som detta görs kommer vi otvetydigt finna områden som uppvisar brister. Dessa är (grov skattning)

---

¹ Olof Palmes kongresstal om utrikes- och säkerhetspolitik 1984-09-17. Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek.

² Rapport 2015-04-10.

personal, tid till sjöss och i luften, markstridsförband på Gotland, antalet besättningar och fartyg, ubåtsjakthelikoptrar samt vapen.

Det är bra att vi ökar och samordnar övervakningen på marken, i luften och på havet. Men en stor brist (*finns den över huvud taget?*) är övervakningen av havet under ytan och på havsbotten. Det är svårt att förstå hur ytterligare JAS, kustrobotar och kryssningsrobotar kan spana efter, upptäcka och bekämpa ubåtar och andra undervattensfarkoster.

Satsningar på soldaters (arméns) utrustning och på ytterligare JAS ger ingen ökning av svensk förmåga att i dag "vara herrar i eget hus". För flygvapnet gäller det att ha tillräckligt antal piloter till de JAS som nu finns så att FV kan hålla 12 JAS (= 6 rotar) taktiskt insatsberedda vid varje flottilj och ökad flygtid. För marinens del är ökad tid till sjöss, "ubåt ny", "ubåtsjakthelikoptrar" samt "fler fartyg med besättningar och åtminstone en och halv besättning per fartyg" nödvändiga. För arméns del är det gruppering av en bataljonsstridsgrupp på Gotland

UTVECKLING AV UNDERVATTENSSPANING OCH UBÅTSJAKT INOM MARINEN

Jag har samma uppfattning som när jag började arbeta med CM funktionsplan ubåtsskydd och sedan BUS 88. Vi ska utnyttja de skrov som finns och som amiral Bror Stefenson uttryckte sig: "Man tager vad man haver - Cajsas Warg". Det innebär att inriktningen bör vara:

- 1) rusta, göra översyn och "modernisera" de fartyg/skrov som finns men i princip acceptera den utrustning som finns på dem,
- 2) rekrytera besättningar till samtliga (på sikt 1,5 besättningar),
- 3) planera för omsättning av fartygen under 2020-talet samt
- 4) utgå från brister i det taktiska systemet (t.ex. som jag gjorde med ubåtsjaktstyrkor) och se till att kunna bilda sammansatta förband, inte minst vad gäller ubåtsjakthelikoptrar och vapen.

För att få en grund att stå på har jag sammanställt tillgängliga skrov.

- 5 Visby
- 2 Stockholm
- 4 Göteborg
- 7 Landsort (5 Koster? Vart tog Landsort och Arholma vägen?)
- 4 Styrso (Styrso & Skaftö som? röjdykarfartyg och 2 Spårö klass; Spårö och Sturkö)
- 3 Minutläggare ("ursprungligen" 10?)
- 11 Tapper (BevB; Tapper utrangerad?)
- ? Stridsbåtar

Detta innebär att följande "skrov" är tillgängliga:

- 11 korvetter
- 6 mröjftg
- 4 röjdykftg
- 3 Mul (kan vi rota fram fler av de ursprungliga 10?)
- 12 BevB
- ? Stridsbåtar

Slutligen

- Hur ska vi kunna få tidig tillgång till ubåtsjakthelikoptrar? Det gick att per omgående skaffa ”Black Hawk”! Helikopter 14 levereras till hösten 2015. Det är då nödvändigt att i första hand utrusta den som ubåtsjakthelikopter. Detta kräver också att helikoptrarna kan utrustas och typinflygas med hydrofon, radar och IR-spanare samt vapen (torped och sjunkbomb).
- Antalet amfibiebataljoner bör var tre utgångsgrupperade i Stockholm, Karlskrona och Göteborg.

SAMMANSATTA FÖRBAND

Det finns således förutsättningar att utveckla ubåtskyddsförmågan. Detta under förutsättning att personal kan rekryteras (målsättning 1½ besättning per fartyg), planerad ombyggnation/avrustning/skrotning av fartyg ej genomförs och att antalet övningar i sammansatta förband ökas.

Med den tillgång på fartyg/båtar som då skulle kunna finnas kan i princip följande sammansatta förband skapas³. Självklart kan och ska sammansättningen anpassas för den uppgift som ska lösas. Principiellt kan förbanden normalt bestå av tre sammansatta sjöstyrkor för spaning och ubåtsjakt i yttre skärgården och fritt till sjöss, vardera bestående av

- 1 Visby,
- 2 korvetter (Gbg/Sto),
- 4 Hkp 14 samt
- 1 ubåt.

Detta förband kan sättas in för spaning och ubåtsjakt i samverkan med sjöstyrkor inomskärs.

Dessa senare sjöstyrkor sammansätts av

- 6 minröjningsfartyg
- 4 röjdykar-/hydrofonbojefartyg
- 3 amfibiebataljoner
- 3 minutläggare
- 12 bevakningsbåtar (och ett antal stridsbåtar)
- efter behov kompletterade med stridsbåtar

Dessa förband kan bilda tre sjöstyrkor med en primär basering i Göteborg, Karlskrona och Stockholm (Haninge, Hårsfjärden).

Befintliga sjunkbomber måste kompletteras med ubåtsjakttorped, den ”skrotade kastaren ELMA” och helst ett modernt, riktbart kastvapen med en räckvidd på åtminstone 5 till 6 kilometer.

SLUTSATSER

Genom att utgå från denna ansats kan man peka på det som är bra och samtidigt hitta de områden som bör förbättras respektive nyskapas. Det som också är viktigt är att, beroende på tillgång på

---

³ Jag har utgått från en driftsäker tillgång på fartyg och helikoptrar.

förband, klara ut hur olika insatser kan genomföras. En förändring i enlighet med denna ansats kräver ett tillskott till försvarets ekonomiska ram.

Alla som arbetat med planering vet att om man önskar förändringar är det absolut nödvändigt att erhålla ett "startkapital". Det behövs för att förändringen inte ska ta resurser från den pågående och framtida verksamheten. Med min erfarenhet bedömer jag att det behövs ett startkapital som uppgår till 500 miljoner under 2015.

Driftkostnader från och med 2016 och framåt:

- Kostnader för personal, drift och övningar inklusive typinflygning av Hkp 14 (landa på Visby, utrustas med hydrofon, radar och vapen m.m.) och amfibiebataljoner bedömer jag kommer att uppgå till 500 miljoner per år från och med 2016.

Investeringskostnader:

- Iståndsätta Göteborg & Kalmar samt vidmakthålla Stockholm och Malmö som korvetter bedömer jag kommer att uppgå till 1 000 miljoner.
- Komplettering och utveckling av vapen bedömer jag kommer att uppgå till 1 000 miljoner.
- Iståndsättning av bevakningsbåtar m.m. bedömer jag kommer att uppgå till 500 miljoner.

Med denna satsning borde vi kunna organisera tre sammansatta sjöstyrkor vardera bestående av en Visby och två korvetter samt 4 Hkp14 för spaning och ubåtsjakt i yttre skärgården och fritt till sjöss. Dessa samverkar med en till tre "lokala sjöstyrkor" för spaning och ubåtsjakt inomskärs med med huvudsaklig basering i områdena kring Göteborg, Karlskrona och Stockholm.